

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

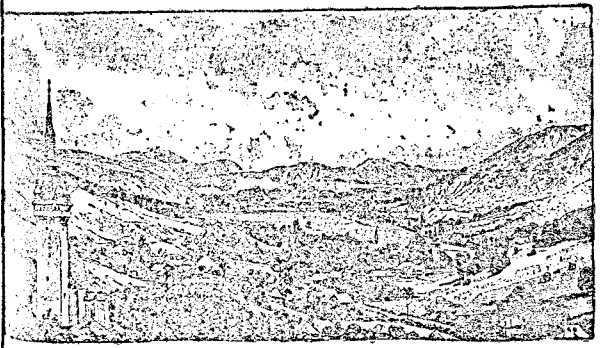
1 évre	66 L.
6 hónapra	35 L.
3 hónapra	18 L.
1 hónapra	1.50 L.

Felölős szerkesztő:
DR. NALÁCZY ISTVÁN.
 Főszerkesztő:
GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton
 Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
 Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

Az arany földje.

Az erdélyi Érchegység közepe táján, egy kitágult völgyekben fekszik az aranykincses Verespatak. Északról, délről rozsdaszínű sziklahegyláncok szegélyeinek kopárságát a bányabéjáratok sötét nyílásai tarkítják. Ezek a sötét lyukak mintha a vörös szikla fekete szeméi volnának, melyek unalmasan tekintenek a völgyben elhúzódó Verespatakra. E vörös szikla méhében fészkel az arany.

Verespatak, az aranyrejtő hegyekkel.

Verespatak legérdekesebb, egyszersmind legrégebbi bányatelepe a Cetate nevű hegy, melyet állítólag a dákok elődei, az agathyrzok is bányásztak már 3-4000 évvel. Ebben az őskorban a sziklákat megkoptatták, hogy a fal boltozatát ecettel megőrizték, azután alája tüzet gyújtottak. A tűz az ecetes szikla lefejtésre alkalmassá tette. A bányák e művelet módjának emlékei a Cetate egyes helyein most is megfigyelhetők. Korábban a dákok, majd utánuk a rómaiak vették át az itteni bányaművelést. A rómaiak Verespatakot *Alburnus-Maiornak* nevezték, melynek bányái a rabszolgákkal dolgoztatták.

Verespatak magánbányászata még mindig kezdetleges eszközökkel dolgozik. A kibányászott ércet a zuzdákhöz (stompokhoz) viszik, melyek vízre vannak berendezve. Verespatak minden részén kattognak a zuzdák, melyek négy műtől nyerik a szükséges vízmennyiséget mint hajtóerőt. E zuzók nehéz kaliói (óriás kalapácsi) a vályuba helyezett aranyércet porrá törlik, mely állandóan vízzel keveredve péppé válik. A pépes iszapot a vályuból rostán át egy lejtősen fekvő durva zsákvaszonra folytatják ki, melyet folyton vízzel öblögetnek. A porarany nehézségénél fogva a zsákvaszonnak mélyedéseibe lerakódik, az iszap könnyű része pedig lefolyik a vászondarabról. Így jutnak az ércpor birtokába. Ezt az értékes maradékot *marának* nevezik. A mara azonban még nem tiszta aranypor. Van a porban ezüst is, réz is és más egyéb fém. Ezért a marát meleg vízzel vegyítve *kénest* (higany) tartalmazó vasfazékba öntik, hol vasruddal vagy vaspálcával addig kavargatják, míg a higany az idegen anyagrészt kicsapja s az arannyal összefoncsorosodik. A kicsapott meddő port (a salakot) vízzel kiöblítik a vasfazékból, a higanyos aranyfoncsort, pedig meggyurják, vászonba göngyölik, a higanyt belőle kinyomkodják, majd a foncsorgolyót a vászonnal együtt kiégetik.

Most már előttünk áll a megiltszult arany, melyet a kincstári aranybeváltó hivatal az állam részére elég magas árrban átvesz. A világháború előtti esztendőben az arany grammját három koronában váltották be (ma 14 karátos arany grammja: 100 leu).

Amilyen egyszerű, kezdetleges módon folyik a magánosok bányászata, ellenkezőleg olyan nagyszabású a kincstári bánya művelése.

A kincstári tárnák művelése szakértő mérnökök vezetésével szigorúan megállapított üzemi terv szerint megy végbe. Az esetleg több helyen talált arany tellé-

reket nem aknázzák ki egyszerre, hanem rendre veszik a kitermelését. Nagyrészt ideiglenesen elzárják, mint egy elraktározzák kedvezőlenebb időkre, mikor a bányászat kevesebb szerencsével jár. Jusson is maradjon is. A főelv a takarékoság.

A Cetate-bányahegy.

A magánbányászatnál ritka ez az előrelátó gondoskodás. Ha jó tellérre akadnak, bizony nem késlekednek, hogy azt mohón minél előbb kiszákmányolják. Az aranyér tekervényes útjait mindenüvé követik, s nem sokat törődnek azzal, hogy a vájat a közbiztonság céljainak mindenben megfelel-e? Vajjon a kivált szikladarab nem omlik le könnyen? Nem indul meg magától?

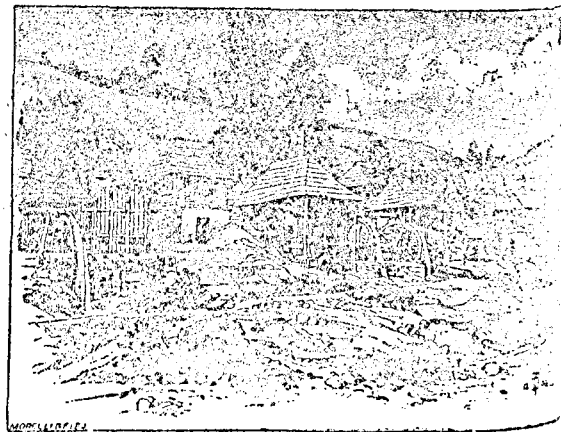
A komoly szakértői vezetés nélkül megbontott tárnafalak közbiztonságáért senki sem szavatolhat. Itt már csak a vakmerő *hollangerek* tudnak dolgozni, kik a terep nehézségeivel és veszélyeivel nem törődnek.

A magánbányászok különösen érdekes alakjai a *hollangerek*. Ezek az aranybányászat rablóbetjárjai, kik leginkább éjnek idején titkon hatolnak be egyes társulatok bányáiba, hogy a jónak ígérkező aranytellekeket alaposan megdézsmálják. A *hollangerek* kisebb nagyobb bandákba tömörülnek, gyakran egy fővezetés alatt állanak, s közös kasszára dolgoznak. Ha kémjeik segítségével a legújabb aranyelet helyét megneszelik, a

zsákmányt hamar elkaparják az illetékes gazda elől. A talált aranyon azután osztozkodnak. Veszesebbek azok a *hollangerek*, kik egyedül saját kállukra „keresnek“. Ha ezek véletlenségből útjaikon összetalálkoznak egymással, a támadó fényes lámpását hirtelen kioltja, s ellenfelét sötét helyéből közáporral addig üldözi, míg az menekni kénytelen. Némelyik azért menekül, mert azt hiszi, hogy a kődobáló nem más, mint a „*bányarém*“, nek rossz kedvét nem jó felingerelni.

Egy alkalommal három *hollanger* behatolt kincstári bányába, hol ki nem ismervén magukat tévedtek.

Sokáig kutathatták a kivezető utat, mert mind a három bányatolvajnak egymás után kialudt a mécse. A vaksötétben meg sem mertek mozdulni. Torkuk szakadtából ordítottak segítségért, de a sziklafalakba ütközött, s nem hatolt tovább. Később észrevették, hogy már nincs szabadulás. Az izgatottságtól kifáradva és elgyengülve egyikük alétan összeronkolt. Ekkor a másik kettő végsőre határozta el magát. Elhatározták, hogy megpróbálják kivezetni a kivezetőt. Kisértik, még ha belefulladnak is! Levették a ruháikat, azokat a náluk levő néhány szál gyufával gyújtották. Az orrfacsaró füst talán utat fogott a kincstári bánya dolgozó helyeire, hol a munkások majd észreveszik a szokatlan jelt, s a füst után nyomukra akadnak. A végrehajtott terv eredménytelen volt. Egy kis mentőcsapat felkutatta őket. De mind a három *hollangert* félholtan találták egymás mellett a föld alatt. Nem lehetett beléjük lelket verni. Ugy el voltak gyengültek, hogy élesztés után sem tudták lábukra állítani. Hosszú ideig ágyra helyezve szállították őket ki a bányából. Másnapután nehezen magukhoz tértek, kiderült, hogy három éjjelt és három nappalt töltöttek lenn a föld alatt. Kik a sötét bányában fogalmuk sem volt az eltelt idő tartamáról.

Aranyzóó malmok.

Aki ismeri a *hollangert*, nem csodálkozik, hogy ez a három jómadár, kik már a halál közeledtében voltak, kiszabadulásuk után alig egy óra múlva

...mában pálinkáztak, s jó kedvűen adták elő leg-
... kalendjukat.

*
Az aranybőség Verespatak lakosságát általában
...lásra, gondtalan könnyelműségre szoktatta. Tisz-
... azoknak a kivételeknek, akik józanságukat a kísértő
... uralma alatt is megtartották. Az aranybárvány na-
... veszedelmes! Akire hálóját kiveti, azt lelkiismer-
... né, gögőssé és munkakerülővé teszi. Ezek után
... a bűnhődés: a koldustarisnya, az erkölcstelenség.
...lag véve nincs talán sehol annyi korcsmahelyiség
... Verespatakon. A piactéren köröskörül minden
... van italkimérés, a többi utcák is bővelkednek
... csapszékekben.

A mértéktelen ivás és a nyirkos bányának nehéz
... előbb-utóbb kikezdi a bányász tüdejét s meg-
... ngi ellenálló képességét. Az acélkeménységű
... a kifurása és repesztése nehéz feladat. A bányász
... hamar megizzad a fáradtságos munkától, s ilyen-
... egy léghuzam elég ahhoz, hogy tüdőgyuladást
... on. A sok alkoholtól elgyengült szervezetet a tü-
... uladás majdnem kivétel nélkül halálosan támadja
... s egy hét leforgása alatt végez vele. A bányászok
... hozása 30 évtől 50 évig megdőbentő. A halál oka
... gümőkór, tüdőgyulladás vagy bányaszerencsétlen-
... szokott lenni.

Bizony a sok korcsma hű szövetséges társa a
... dörnek, melybe a korán elsorvadó bányamunkást
... any juttatja.

Teleky Dezső.

Uj idők ébresztője.

Most, hogy Isten szép aratást adott:
reménykedve kopogtatunk ezzel a cíkkel
a magyar szívek ajtaján!

A magyar iskolák és templomok tájékán
... tetek járnak mostanában: az ősök szellemei
... ték a sirok zarájkait. Szonyatos ítéletmon-
... robbannak ki ajkaikról, amelyek egyene-
... reád hullnak nagy időknék törpe magyar
... ! Ezek a szellemek szemedbe vágják a
... nyü vádat: *erdélyi magyarság megcsufoltad*
... emlékeid! Uj idők jöttek reád, melyben
... lőtt az Isten minden haragja. Templomaid
... olnap romba rognak, iskoláidból kő-kövn
... marad, tanítóid leverik saruikról falvaitok
... hogy még egy porszem emlék sem
... on, maradjon abból a határból, hol ala-
... önös és makacs népet hizlal fel a sora-
... barázda.

A mult minden kincse reátok bizatott: a
... a templom, a faj, a véres-könnyes dicső-
... És ti? Üres szemmel, türes lélekkel bāmül-
... bele e kincsek halotti torának lármájába.
... üti meg lelketeket a hang, nem rázza meg

lelketeket a halálhörgés, hiszen dicsőségtek és
jövendőtök vergődik ott. Nem hiszitek-e, hogy
az aláhulló kövek benneteket temetnek el és,
hogy minden rom egy-egy sirhalom lesz, amely-
hez átkozódni fog eljárni a legutolsó, párját
kereső erdélyi magyar? Ézsau egy tál lencsés-
ért, te pedig nyomorult 30 leuért rugod fel és
dobod el örökségedet! De ez a rugás vissza-
pattan, hogy, mint egy örök történeti szégyen-
folt piruljon és égjen még akkor is az arcodon,
mikor a törpe lélek már belőled kihalt.

De nem! Nem hiszem, mert nem hihetem.
Nem hihetem, hogy semmi sem maradt voína
benned gyönyörű multadból, mint a gyáva
lemondás, ügyetlen kibuvás és önző okoskodás.
Nem, ennyire nem csufolhat meg az Isten egy
népet a maga fiaiban. Te meg fogsz érteni
engem, mert te gyerekes félelmedben megret-
tentél, amidőn a füledbe csendült ez a szó,
hogy: adó. Nem, — drága népem — nincs
adó, nem is lesz, hanem van *becsület-garas*.
Megmaradnak, nem maradnak meg iskoláid?
Ne hidd! Nem a *zsebeden*, hanem a *becsülete-
den* mulik. Büszke vagy a marháidra, telkedre,
vetésedre, gyermekedre; miért nem vagy hát
büszke a *fajodra, nemzetedre, Istenedre*? Tudod
miért nem? mert nem érzed, hogy a — *tied*.
Azt hiszed, hogy a papok, a tanítók, az állam
gondja; nem veszed észre, hogy más felhők
keringenek az égen és más dallamot muzsikál-
nak a szelek... Nem veszed észre, mert nem lako-
zik benned az időnek lelke; nem érted meg a
szelek járását. Pedig, ha megértenéd, belátnád:
kifosztott, bus náció vagy, a második Mohács-
ból nem maradt meg semmid: csak Isten és
önmagad.

Hej! régi, drága, magyar pillérek ezek.
A messze multban sivataggá taroltak hordáknak
és hadaknak utjai, de erre a két pillérre ismét
csak felhúzták a magyar diadal ívet.

És most? Romok felett keseregtek. Félre
a vénasszonyos sopánkodással, hiszen benned
lapul a fajod örökkévalóságának kiváltsága.
Öleld kebledre didergő gyermekedet, — volna
lelked eltaszítani? — öleld, szorítsd — az is-
koláidat. Ezek a te árváid, a tieid: kebledről le
nem szakíthatod, mert velük együtt ki kell tép-
ned szivedet és becsületedet is. Isteni próba,
felséges idők: a *most, vagy soha!* A telkeden
immár túl kell tekintened, hogy szemed sugárai
reáhulljanak az iskoláidra. A gyermekeid tipeg-
nek felé és előtted bontakozik ki az egész jö-
vendőd. Vért, életet, vagyont és szerelmet pré-
dára dobtak őseid és te garasos számvetésben

huzódnál össze reszketve a pénzrongyért? Ennyire nem ejthetett el a magyarok Istene!

Ébredj hát, mozdulj meg már te álomkóros, urasztalnál vagy oltárnál, bibliánál vagy keresztnél vágódjon ki lelkedből a fogadások fogadása: Rajtam nem buknek el az iskoláink! Ime! itt van magyarok Istene a *pénzem is, a szívem is!*

Dérczy Imre.

KÜLFÖLD

Németország gonosz napjai. Utóbbi napokban a német márka nagy utat tett meg a romlás lejtőjén. Ma már egy dollárért 1 millió márkát fizetnek, ami azt jelenti, hogy a márka majd semmit sem ér. A pénz érték-vesztése rettenetes drágaságot idézett el Németországban. Számokban szinte ki sem lehet fejezni a valuta-romlás következményeit. A gazdasági válság persze a politikai életre is felforgató hatással van. Németországban, a mérsékelt pártok, a szociálisták éppen úgy, mint a polgáriak, napról-napra tért veszítenek. Két szélsőség felé hajja a keserűség a német lelkeket: némelyek a bolsevizmusban látják a menekülés útját, mások a nemzeti eszme megváltó erejében bizakodnak. A két irányzat egymás ellen tör, ami a leggyászosabb polgárháboruba sodorhatja a szerencsétlen nagy nemzetet. A megszállók persze várva-várják, hogy a belső harc megtörje a német ellenállást s így prédájukkal annál könnyebben elbánhassanak.

Ujságvélemény a jugoszláv zavarokról. Az „Adeverul” jelentése szerint Jugoszláviában a helyzet nagyon kiélesedett, különösen azóta, amióta a kormány elhatározta, hogy Radicsot és híveit letartóztatja. Egész Horvátország fascista forradalomra készül és proklamálni akarják az önálló horvát köztársaságot. A horvát katonák és a tengerészek nyíltan csatlakoztak Radics-hoz. A belgrádi lapok megállapítják, hogy a mozgalmat olyan horvát tisztek sziliják, akik az osztrák-magyar hadseregnek is tagjai voltak. A lapok követelik a tisztek azonnali letartóztatását, mert veszélyeztetik Jugoszlávia területi épségét. A belgrádi lapok közlik Radicsnak a „Giornala di Roma”-ban megjelent nyilatkozatát, amelyben Radics az olaszok segítségét kéri a horvát parasztköztársaság megteremtéséhez. A lapok ezt hazaárulásnak minősítik és követelik az eljárás megindítását. Horvátországban az „Adeverul” tudósítója szerint, nagy esemény van készülóban.

A sinajai egyezkedés. A bulgáriai forradalom a kisantantot újabb probléma elé állította. Jugoszlávia és Csehország a fegyveres beavatkozást sürgették, Románia azonban a béke álláspontját képviselte. Eközben időszerevé vált Görög- és Lengyelország helyzetének tisztázása és a kisantantéhoz való viszonyuk rendezése

is. Mert mindkét államot támogatta a kisantant egyik másik tagja, hogy érdekkörébe vonhassa, de viselkedésüknek ellenzéke is akadt. Ezeket a belső vályokat akarják eloszlatni a sinajai konferencián, amire — mire e sorok megjelennek — már meg is nyitottak. Fontos kérdése a konferenciának a Magyarország és a magyar kölcsön kérdéseivel szemben ezután foglalandó álláspontja is, mert az eddigi elzárkózás — főként az angol vélemények miatt — változtatni kell. Hogy mi lesz az eredménye az egyezkedésnek? Lehet, hogy ideig-óráig megerősödik a kisantant kifelé, de az államok között ma fenálló nagy szakadékokat aligha tudják teljesen eltüntetni egy-két konferenciával.

Anglia támogatni kívánja Magyarországot. Newton lord a felsőházban a magyar jóvátétel kérdését vetette fel és kijelentette, hogy Magyarország megdolgozásának egyetlen lehetősége az, ha mint Ausztria szintén kölcsönhöz jut a Népszövetség segítségével. Lord Charnwood, lord Derby, lord Palmoore támogatják ezt a gondolatot. A beszédre lord Curson külügyminiszter válaszolt.

— Az angol kormány teljes mértékben támogatja a magyar kölcsön akciót. Közbenjárt Franciországnal is, Benessel tárgyalva, arról győződött meg, hogy Csehországban is barátságos indulattal vannak a magyar ügy iránt. Curson reményét fejezte ki, hogy a kivant képviselői legközelebbi találkozásukon foglalkoznak a magyar kérdéssel és belátják, hogy a legjobban szolgálják legjobban a maguk ügyét, ha lehetővé teszik Magyarországnak a kölcsön fölvetését. — „Mi akarjuk akadályozni Magyarországot pénzügyi összeállítását — mondotta lord Curson — azt akarjuk, hogy az ország újra épüljön. Meg vagyunk győződve arról, hogy kielégítő segítség csak a Népszövetség segítségével alapján lehetséges és reméljük, hogy a jóvátételi bizottság megfontolja májusi határozatát. Már felhívtuk Magyarországot szomszédait, hogy teremtsenek barátságos viszonyt egykori ellenségükkel és úgy látjuk, hogy a magyar nemzetnek is leglényegesebb teendője, hogy szíves kapcsolatot tartson fenn a nagyhatalmakkal, amelyek számára sok kedvezményt és nagy munkát fognak biztosítani az újjászületett birodalomban természetű Jugoszlávia vonakodása. Ma már világos, hogy Törökország újjászületése nagy veszélyt jelent Jugoszláviára. Két hatalmi csoportosulás alakult ki lausannei tárgyalásokon: egyik félen Anglia.

A török béke jelentősége. A lausannei béke aláírása megtörtént. A győztes hatalmak közül az Egyesült Államok és Jugoszlávia. Az Egyesült Államok külön szerződéseket fog kötni a török államokkal, amelyek számára sok kedvezményt és nagy munkát fognak biztosítani az újjászületett birodalomban természetű Jugoszlávia vonakodása. Ma már világos, hogy Törökország újjászületése nagy veszélyt jelent Jugoszláviára. Két hatalmi csoportosulás alakult ki lausannei tárgyalásokon: egyik félen Anglia.

ország, Törökország, Bulgária, Magyarország, a másik félén Franciaország, a kisantant, Belgium és Lengyelország. Az Anglia befolyása alatt álló első csoport félkör alakban veszi körül Jugoszláviát és így teljesen megbénítja Franciaországnak eme legharciasabb keleti előőrsét. — Itt jegyezzük meg, hogy Horthy magyar kormányzó üdvözlő táviratot küldött Kemál pasának a békekötés alkalmából.

HÍREK

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület újjaalakulása. Julius 16-án tartotta az Emke közgyűlését, amelyen új elnökül, ifjabb gr. Béli Kálmán zibói birtokost egyhangu lelkesedéssel megválasztotta. Az újonnan megválasztott elnök ismerős az erdélyi magyarság előtt, mint a Magyar Párt szilágyvármegyei tagozatának elnöke és a Magyar Párt Intéző Bizottságának tagja, élénk részt vett és vesz a magyar kisebbség mozgalmaiban. 1880 év január 11-én született, édesapja id. gr. Béli Kálmán és anyja Huszár Erzsé-

Gr. Béli Kálmán.

bet bárónő. Nyolcéven keresztül volt a budapesti Ferencz József intézet növendéke, ott is tett érettségit, a jogot Pozsonyban, gazdasági tanulmányait a magyar-óvári gazdasági akadémián végezte. Jobbára gazdasági ügyekkel foglalkozott és mint mintagazda ismeretes. Feddhetetlen jellemű, erős akaratú, tevékeny ember, aki fiatal tetterejével, szorgalmával és önzetlenségével méltó utódja lesz nagynevű elődeinek az Emke elnöki székében. Itt említjük meg, hogy az Emke közgyűlése gr. Béli Ákos volt elnököt az Emke diszelnökévé választotta elévülhetetlen érdemeinek elismeréséül.

A Szociális Missio Társulat Országos Szervezete július 20 és 21-ik napján tartotta közgyűlését Csiksomlyón gr. Majláth Gusztáv Károly püspök elnökelete mellett. Dr. Balázs Ferencz prelátus kanonok hatalmas beszédében azzal foglalkozott, hogy a szociális bajoknak két gyógyító eszköze van: *a szeretet és a mély meggyőződéses vallás-erkölcsi élet a társadalom minden rétegében.* A hitből táplálkozó munka előbb-utóbb győzedelmeskedni fog az egész társadalomban. — A közgyűlésen határozatokat hoztak, amelyek a szociális missio még hatásosabb erő kifejtését célozzák. A központ összefoglaló jelentéséből megtudjuk, hogy a közgyűlésen 23 szervezet 86 taggal képviseltette magát. Statisztikai adatokat küldött 28 szervezet, melyekben 12 leányegylet, 4 asszonyszövetség, 10 leányklub, 16 nép-gondozó, 3 anya és csecsemővédő és 2 tanulmányi szakosztály működik. Közel 33.000 leut készpénzben és 550.000 leut természetben osztottak ki. Erdély minden részében 993 gyűlést és egyébtárgyu összejövetelt tartottak, tanfolyamokat és különféle szociális kurzusokat rendeztek.

Hírek a felekezeti iskolák ügyében. Nagy Károly református püspök a napokban hazaérkezett Bukarestből. Tárgyalásai, amelyeket a közoktatásügyi miniszterrel folytatott, fontos megállapodásokra vezettek. Állalában a püspök most több megértést tapasztalt a magyar ügyek iránt, mint a multban. A miniszter meghatalmazást adott Pteancu erdélyi vezérfelügyelőnek, hogy a magyar protestáns felekezetekkel a legrovidebb idő alatt Kolozsvárt értekezletet tartson. A miniszter kijelentéseiből arra lehet következtetni, hogy a kolozsvári református leánygimnázium nyilvánossági jogot kap. Az is valószínű, hogy a leánytanulóknak a fiúiskolákba való beiratkozását megengedik. Szó esett arról is, hogy román és francia tanárokról maga az állam fog gondoskodni. Az értekezleten még számos kérdést megtárgyalnak. Az egész erdélyi magyarság szorongva várja, hogy iskoláinak jogi helyzete hogyan rendeződik?

Országos fölajdulás. Az adókvető bizottságok mindenütt munkába fogtak. Városi kereskedők, iparosok és falusi földmivesek egyformán érzik lépéseik súlyát. Ezek a lépések mind zajosabb és kellemetlenebb visszhangot keltenek az ország közvéleményében. Mindenütt gyűl és halmozódik a panasz az adókvetők rendszertelen működése ellen. A bukaresti lapok az ország minden részéből érkezelt panaszok alapján hevesen támadják a kormányt és követelik, hogy a pénzügyminiszter adjon pontosabb utasításokat az adókvető bizottságoknak.

Kolera-hírek. A nyári meleg fölélesztette a kolera rémét. Besszarábiának két vármegyéjében sűrűn fordulnak elé megbetegedések s tartani lehetett tőle, hogy a kolera járványszerűen fog föllépni. A besszarábiai lakosság körében nagy ijedelmet okoztak a kolera-hírek.

Kossuth Lajos Tivadar temetése. A nagy Kossuth második fiának, Lajos Tivadarnak a holttestét hazaszállították Olaszországból és óriási embertömeg részvételével temették el a Kossuth-mauzoleumba. A temetésen jelen volt a kormányzó, a nemzetgyűlés tagjai és az összes politikai és kulturális vezérférfiak. Az amerikai magyarok óriási tölgylevélből készült koszorút küldöttek, amelyet négy ember alig tudott vinni.

A fekete koporsó körül diszörség állott. A koporsó négy oldalán a Kossuth-család cimere, alatta felírás: „Kossuthfalvi és udvardi Kossuth Lajos Tivadar, élt 75 évet, meghalt 1918 január 5-én.” A sirnál Szcitovszky házelnök, a belügyminiszter és Hoitsy Pál, az újságírószervezet elnöke beszélt.

Milyen a romániai kisebbségek helyzete? A Népszövetség háromtagú bizottságot küldött ki Romániába a kisebbségek helyzetének tanulmányozására. A delegátusok tisztelegtek Banu vallásügyi miniszternél, aki azt a fölvilágosítást adta nekik, hogy a romániai kisebbségeknek nagyszertűen megy a dolguk, egyházaik, iskoláik az állam teljes jóakarátát élvezik. Vajjon a kisebbségek is ilyen rózsás hangulatu kijelentéseket fognak tenni, ha megkérdezik őket?

Székelymusna ünnepe. Szép ünnepe volt július 15 én Székelymusnának: ekkor szentelte föl a református egyházközség új harangját. Az ünnepre nagy számmal gyűltek össze a környék lakosai. A helybeli lelkész megható imája után Molnár Imre bardóci lelkész tartotta a fölszentelő beszédet. A harétről hozott istentelenséget az egyháznak semmibevevését ostorozta! Fölhívta a híveket, hogy a templom és iskola a jövőben is féltett kincse legyen a magyarnak. A harangot az esperes áldotta meg szívbemarkoló szavakkal. Alkalmi költeményt nagy hatással szavalt az énekvezér-tanító. Templomozás után diszgyűlés volt és lelkeshangulatu közebed. A harang 26 ezer leuba került, amelynek felét az Amerikában élő hittestvérek fedezték. Az egyházközség ez uton hálás köszönetet mond a következő amerikai adományokért: 5—5 dollárt és 50 centet adományoztak: Koss Ferencz és neje, Koss Dénes és neje. 5—5 dollárt: Zoltáni Ferencz és neje, Koss Lajos, Kovács Lajos és neje, Kovács Mózes és neje, Nagy Ferencz, Zoltáni Mihály; 3—3 dollárt: Bartha György, Kinda Mózes és neje, Máthé István és neje; 2—2 dollárt: Kecskés Mihály, Bartos Dénes, Pálhegyi Dénes és neje, Kinda János és neje, Boja Berta; 1—1 dollárt: Bara József és neje, Kerestely György, Kovács Dénes, Kovács Julia, Zoltáni Sándorné, Világi Miklós, Mester Lidia, Mózes János, Mester Sándor és neje, Csernyászi József és Lukács Sándor.

Óvónő kerestetik. Barcsay Lászlóné (Nagy-Debrec, u. p. Alsó-Ilosva Szolnok-Doboka vármegye) 2 éves fiacskája mellé óvónőt keres. Érdeklődők a további felvilágosítást a fenti címen megkaphatják.

Új könyvek.

Halmágyi Samu: Utam. Versek.

— Szerző kiadása. — Könyvnyomda Részvénytársaság Odorheiu-Székelyudvarhely. 1923. —

A földi lét nagy titkain sokat tépelődő, tündődő ember gondolatai ezek a versek. Az ősz eredet kérdését veti fel (*Ki tart rendet?*) Hasonló gondolatoknak egész sorozatával találkozunk a „Lehet” című ciklusban. Sokat foglalkoztatja az elmulás is; ez azonban elszomorítja, hangját mélabussá teszi. De felébreszti a halál szomorú gondolata a költőben a fellámadás fenséges eszméjét is, és ezt egy szép költeményben jelenti meg: „Feltámadunk”.

Melegen érző szívében ott lakik az emberszeretet nemes érzése: magához öleli az egész emberiséget és fájdalommal érzi, hogy ellentétek választják el az embert az embertől (*Ugy szeretnék ember lenni*). Igen szép költői gondolat nyilvánul meg „Meleg pontok” című költeményében.

Együtt érez a költő a természettel is; a „Nyár végén” című költeménye saját sorsának az évszakok váltakozásaival való összehasonlítása. A sokszor keserű hangu, multba néző költemények között jól esik az elmerengésnek kedves hangulatával is találkozunk, mint amilyen a „Pitypang” című bájos hangu, s befejezésében különösen poétikus költemény. A családi boldogság egyszerű örömei, szüleinek megindító arc képe, különösen pedig szülőföldjének, a szép Székelyföldnek viruló tájai közvelein hangu költeményekben nyertek éles vonásokat. A kötetet új, nagy munkakedvre valló költemények zárják be. Maga a költő is érzi, hogy szemlélődő gondolatai nem tudtak mindig úgy kibontakozni, ahogyan azok lelkét megragadták. De érzi azt is, hogy nemes volt a törekvés, s ott, ahol minden megtisztul a földi anyag nehézségeitől, ott tisztán, csengően szállnak magasba dalai (*Utam*).

Halmágyi Mária: Fehér virágok. Versek.

— Az Erdélyi Magyar Lányok kiadása. —

Színekben, költői képekben pompásan ragyogó csokor ez: egy gyöngéd lélek benső életének sokcsillámu megnyilvánulása. Halmágyi Mária dalol, mint pacsirta: mindig magasabbra, magasabbra emelik szárnyai és mi alatt örömmel halljuk énekének csattogását. Életének körülményei hangulatokba olvadnak át lelkében és ezek a hangulatok sejtelmes visszhangként lépnek elénk itt a költemények csengő soraiban. A kötet egységes hangulata önmagában is örömet szerzett nekünk; de örömlünket még fokozza a szép remény, hogy Halmágyi Mártól még sok-sok szép költeményt fogunk a jövőben olvasni. *Dr. Rajka László.*

Tompa László: „Északi szél.” Versek.

A szerző kiadása. Könyvnyomda R. T. Odorheiu—Székelyudvarhely. 1923.

Tompa László neve már ismeretes az 1921-ben a „Minerva” kiadásában megjelent „Erdély hegyei közt” című kötetéből és a folyóiratokban, meg napilapokban közölt költeményekből. Borongós bus bangulatával, lelkileg mélyen átélt fájdalommal fogta meg lelkünket eddig ismert költeményeiben is. Most megjelent kötelete — a költő szavai szerint — az utóbbi 15—16 év terméke s mindenesetre nyereség, hogy a költő fejlődését változatosabb tárgy költeményeiben is szemléljük. Meggyőződésünk ugyanis, hogy jelen kötetének nagy része régebbi keletű az „Erdély hegyei közt”-

ben közölteknél, legalább is ezt látom verselésének technikájából s themaválasztásából.

A nagy befelé való élés, önmarcangoló, boros világnézet (pesszimizmus) e kötetben is fő jellemvonás; még a vidámabb témák is fájdalmas világnézetben jelennek meg, a rózsának is csak tövisét látja. Világszemléletét legjobban jellemezhetjük egy az első kötetből vett idézetével: „Ahogy én láttam a sok földi dolgot — Legtöbbje bus volt, csak kevés mosolygott.”

A határozottan újabb keletű költeményei, — melyek közé számítom az „Éjszaki szél“, „De la Valière“, „Napok, szürke szekerek“ (lapunkban is megjelent), „A zúllás zátonyán“, „Napon“, „Vihar“, „Tavaszkodás“, „Zenit“, „Multi-jövő mesgyéjén“, „Késői kor szomorúsága“, „Személyvonat III. osztály“ stb. címűeket — határozott fejlődést mutatnak ugy verselésben, mint erőben, de mintha csöndes csüggedtség venne erőt a költő lelken. Általában rövidebb lélegzetű költeményein jobban bírja az emelkedést végig fokozni s így azok erőteljesebbek s egységesebbek. Legnagyobb kiválósága, hogy megénekelte érzései mindig őszinték, igazi belső átélést mutatnak.

Dr. Kántor Lajos.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI MUNKÁK ÉS ÉLETPÉLDÉK

Az aranka.

Erről a veszedelmes élősdinövényről akarok megemlékezni, mely lucerna és vörös lóhere termelésünket veszélyezteteti és az ellene való védekezésre gazda társaim figyelmét felhívni. Mivel mi, kivált erdélyi gazdák állattenyésztéssel foglalkozunk, fontos szerepet játszik a tenyésztésnél a lucerna és a lóhere, mint első rendű takarmány. A magtermelés pedig ősz folyamán jó pénzt hoz a házhoz, mely évi kiadásunk bizonyos részét fedezi.

De sajnos, bármely község lucerna és lóhere termelését vizsgáljuk: azon szomorú kép tárul szemünk elé, hogy a táblák nem a haragos zöld szint játszák, hanem valami arany-folyáshoz hasonló szint: az arankát.

Ennek okát a gazdák nemtorődömségében és anyagi kapzsiságában keresem és látom. Az ellene való védekezést saját gyakorlati tapasztalatom után a következőkben ajánlom.

En a talajt fertőtlenítem, úgy, hogy 4—5 évig káposztát termeljek benne. A hármas forgó, illetve fekete ugar tartásnál, hol felváltva jönnek évek után káposzta és más nemű termények, amely táblában e jelenlegi évben lóherém volt, 9 év múlva jó újabb lóhere.

A magot, hogy arankamentes legyen, a követ-

kezőképpen lehet tisztítani. Hol a gazdakörnek szórógépjéhez hereszita van, a szitákat magamhoz viszem és azzal az asztalon jó alaposan kis tételekben a magot megszitálom. Nincs kivétel a magban, ha én termeltem, ha mástól vettem, ha plombozott és ólomzárral el van is látva, mind szitálás alá jön. Lehet ezt hereszita hiányában gyér kenyérszítával is jól eszközölni. Legjobb volna a plombozó gép, de ilyen kevés vidéken van.

Másodsorban a következő eljárást gyakorlom a lucerna és lóhere mag táblákon, ha a fentebb jelzett eljárásaim ellenére mégis aranka foltok mutatkoznak: ahogy nőni kezd a másodtermés, aprófogú gereblyével az arankát jól ki fűsülöm és kis csomagokban összegyűjtöm s ottan hagyom megszáradni. S mikor a táblák kezdenek virágozni, kaszával kezembem vizsgálom a termést s amekkora arankafolt van, még egy akkora helyet hozzá kaszálok, rakásba összegyűjtöm s megszáradás után elégetem. Ezen eljárást megismétlem a mag levágása alkalmával is. Takarmánynak nem használom, mert az állat gyomra az arankamagot nem bírja megemészteni s így a trágyával fertőznek.

En már sok embert megdorgáltam, hogy miért olyan arankás a magtermése, s ha már a talaja meg van fertőzve, miért nem vágta le takarmánynak addig, míg az aranka nem virágozik, vagy július 1-ig, miért nem szántotta ki és vetett volna bele csalamádét, vagy zabot takarmánynak.

Ezen felhívásomra jött a gunyos felelet: ha tiszta, ha arankás, nekem mindegy, hisz jó a zsidónak. Lám, az öné tiszta volt, az enyém arankás, mégis a magokért egyforma árral fizettek. Ime, akit csak a kapzsi vágy vezet!

Mivel az egész vidék meg van fertőzve, már több gazda lemondott a lucerna és here termeléséről, pedig két nagy hátrány származik ebből: első az állattenyésztés, mert elesik az állat a tápdus, izomfejlesztő és hizlaló takarmánytól, másodsorban mint pillangós virágú növény gazdagítja a talajt nitrogén tartalomban s így utánna, ha kalászos, ha kapás növény jön, istállótrágya nélkül is dus termést ad, ami itten fontos, mert talajunk sovány természetű, kötött és agyagos.

A fentiek szerint járok el minden évben s nem is volt károm, sőt haszon származott belőle. Vajha tanácsom követőkre találna, vajha az arankának hadat üzennék és mi lennénk a győztesek.

(Homoródszentpéter.) Jobb Dénes, kispazda.

Kérdések és feleletek.

Kérdés: Egyik előfizetőnk az Iránt érdeklődik, hogy minő védekezésre van szükség, hogy a hangyák nem tetsző, illetve meg nem felelő helyről elköltözzenek?

Felelet: A hangyák jelenléte seholsem kívánatos, így a legtöbben azt pusztítani szokták. Erre több mód

van, melyek közül a legajánlatosabb a következő: Alkonyat után, mikor a hangyák mind otthon vannak, a hangyabolyt hamarosan szétkaparjuk, abba égetett mézdarabokat keverünk és vízzel többször leöntözzük, mi által, amint ismeretes, nagy hőfejléssel oltott méz keletkezik s a hangyák elpusztulnak. Ezt az eljárást mind addig megismételjük, míg a bolyban élő hangyát találunk. A hangyák távoltartására, avagy elköltözés kényszerítésére jó eljárásnak bizonyult, ha a fészekbe nagy mennyiségű fahamut keverünk. A tapasztalt méhészek is kaptárjaiktól az által tartják távol a hangyákat, hogy annak alján körös-körül a széleken egy kevés fahamut hintenek el.

P. N. S.

Vetések állapota. Őszi buza és rozs aratása a hegyvidék kivételével befejezéshez közeledik, cséplése az alföldi részeken javába foly, átlagtermés az őszi buzánál 5—6 mm.-ra tehető k. holdanként. Tavasz buza késői vetéseinek terméskilátásai az esőzés folytán valamit javultak, síkvidéken aratása befejeztetett, dombvidéken most kezdik vágni, terméskilátásai k. holdanként 4 mm. Tavasz árpa késői vetései az eső folytán szintén javultak valamit, különösen a hegyvidéken, várható terméseredmény 4 mm. k. holdanként. A zab az utóbbi időjárás következtében sokat javult, általánosságban közepes termésre lehet kilátás; a síkvidéken erősen. A tengeri fejlődése általában továbbra is igen gyenge, nagyon egyenetlen, a terméskilátások rosszak. Kertivegetemények, hüvelyesek, kender és len az esőzés folytán szintén javultak, hasonló a cukor- és takarmányrépa fejlődése. A mesterséges takarmányok, réti és legelő a hegyvidék kivételével továbbra is a szárazságot szenvedik. Gyümölcsösökben szilva közepes, alma és körte gyenge termést ígérnek, a szőlő terméskilátásai jó.

Az állatállomány egészségi állapota kevésbé kielégítő, száj- és körömfájás és sertésvész léptek fel nagyobb mértékben. E mellett lépfene, sercegő tüszög is fordulnak elő szórványokban.

Kiviteli hírek. A tojáskereskedők a kiviteli illejeszállításáért a kereskedelmi miniszterhez fordultak. Kijelentették, hogy amennyiben a kiviteli illetéket mérsékelik, maguk fognak a belföldi fogyasztás számára olcsó tojást beszerezni. A miniszter nem adott biztató választ. A bánáti sertés-kereskedők a miniszterelnökhöz intézték azon kérésüket, hogy a sertések nagy kiviteli vámját szállítsák le. A miniszterelnök megígérte, hogy a kérést a minisztertanács elé terjeszti.

A Székely Méhész című lap figyelmeztetése méhészeinkhez. Mézhozam kevés. A méz ára vidékenként a szélsőségek határain áll. 50—80 lej között váltakozik. Figyelmeztetjük méhésztársainkat, hogyha tehetik, az eladással ne siessenek. Az árak emelkednek. A méztermés, hol bevárták a méz beérését, elsőrendű.

Heti piac.

Tájékoztató árak.

A Molnárók Lapja írja:

Gabona- és liszt piac helyzete. Új buzában a kínálat az egész országban nagy, a kereslet azonban csekély, a malmok tartózkodóak és nem hajlandók a maximális árakat tulfizetni. A malmok tartózkodása folytán az árak valamit estek.

A gazdák a maximális árakat nem respektálják és 500-tól 530-ig kínálják az új búzát. Az új termésárak körüli tárgyalások eredményét az egész piac feszült figyelemmel várja.

Brassó:

Baromfiak: hizott liba 240—260, rideg liba 50—90, hizott kacska 90—150, rideg kacska 35—50, tyúk 40—70, csirke párja 35—75, tojás 1.50—1.60 lej.

Termékek: vaj kilója 45—50, tejföl literje 28—32, tehénturó 6—8 lej.

Zöldségek: murek kötése 0.50—2, petrezselyem 1—3, zeller 0.25—1, hagyma kötése 1—3, retek 0.50 1.50, kalarábé 0.25—0.50, kel 0.50—1, karfiol 1—10, káposzta 1—5, paszuly kilója 2.50—3, borsó 10—12, paradicsom 6—8, árdé 0.50, uborka 0.25—1.50, tök 1—4, burgonya vékaja 26 lej.

Gyümölcsök: alma kilója 5—12, körte 6—10, barack 20—24, ringló 12—14, málna literje 8—10, eper 16—20, áfonya 5—7 lej.

Kolozsvári maximális árak.

Kenyér és liszt: Nullásliszt a malomban 9.50, főzőliszt 9, kenyérliszt 5 lej kilogrammonként. Detailban a július 28-án megállapított árak maradnak érvényben. Kenyér 5.50, 6.50 és 9.50 lej kilónként. Vízontelárusítók ehhez az árhoz kilónként 50 bani hasznot számíthatnak fel.

Husneműk: Marhahus 16—18, szopóborju 26, ürühus 12, sertéshus 32, sertéskaraj 34 lej kilónként. Zsirnak való és háj 60, füstölt szalonna 62, zsír 64 lej kilogrammonként.

Tej és tejneműk: Tehéntej 4.50, bivalytej 6 lej literenként. Házhöz szállítva literenként 50 bani drágább. Tehénturó 18, juhturó 28—40, juhsajt 30, vaj 70 lej kilónként. Tojás darabja 1.25 bani.

Vendéglői ételek: Husleves 2.50—3 lej 2 decis adagonként, zöldségleves pedig 3, 3.50 és 4 lej. Marhahus köritéssel 7.50, 8.50 és 9 lej. Főzelék 8.50 9 lej. Marhasült 8, 9, 10, lej. Sertéssült 16, 17, 18 lej. Főtt tészta 5.50, 6 lej adagonként. Két főtt tojás 5 lej. Egy pohár tej sütemény nélkül 3.50, 4 lej, kávé 5.50 és 6 lej.

A szárnyasok valamint a zöldség- és tejneműk árát nem maximálták.

A Franco-Romana biztosítóintézet 10% kedvezményt nyújt a MAGYAR NÉP előfizetőinek.

Amit mindenkinek tudni kell!

Védekezés a napszurás és hóguta ellen.

A napszurás ellen ernyőkkel, széles karimájú szalmakalapokkal védekezünk. Igen fontos, hogy a szalmakalap sűrű szövésű legyen, hogy a nap sugarai nehezebben hatoljanak át. Helyes és jó szokás az, amit a mezői munkások szoktak cselekedni; ők ugyanis a szalmakalap belsejébe leveleket, keserűlaput stb. helyeznek el, ami a napsugarak gyors áthatolását lényegében megnehezíti. E célt szolgálja a szalmakalapnak kívülről valamely ronggyal (asztalkendő stb.) való betakarása is. Nagyon ajánlatos és célszerű, ha a szabadban nagy melegben dolgozó és nagy testi munkát kifejtő munkások (aratók) időnként a fejre és tarkóra vízzel átnedvesített rongyot (zsebkendőt, fejkendőt) helyeznek, mert ezen eljárással a fejtető és tarkó túlságos átmelegedését meg tudják akadályozni. Oly mezőkön, réteken, szántóföldeken, hol patakok, vagy kisebb-nagyobb folyók futnak végig, a fejnek, tarkójának, arcnak, alkaroknak időnkénti megmosása, (lehűlése) ajánlatos, vagy ha lehetséges, az egész test lehűlése (megfürdés) is.

Aratómunkások, ha olyan helyen dolgoznak, ahol forrásvíz, vagy patak nincs, vagy nagyon távol fekszik, sohase feledjenek el bőséges ivóvizet vinni magukkal, mert a víz bő ivása elősegíti a testnek párolgását, zizadását és így a melegnek feltorlódását megakadályozza. A bőséges ivóvíz valóságos áldás a nagy melegben erős munkát végző embereknél, míg valóságos csapás a szesz italok (különösen a pálinka) ivása nagy melegben, mert ezek a test hőmérsékletét fokozzák és a hóguta könnyebben be áll. Nagy melegben dolgozó más munkásokra is áll ez (pl. pékekre, kazánkezelőkre, alagutmunkásokra stb.)

Természetes, hogy a nagy melegben könnyedén kell öltözködni és nem szabad bőségesen táplálkozni, mert a bő táplálék emeli a test hőjét. A napszurás és hóguta ellen észszerűen kell védekezni. Ezért nem szabad például a mezőn dolgozóknak a déli órákban megszakítás nélkül dolgozni, mert ekkor a napnak legerősebb a sugárzó melege s emiatt pihenni kell lehetőleg árnyas helyen, amelyet ha kell, mesterségesen is lehet csinálni. A legmelegebb órák alatt, ha a munkás védve van a nap sugárzó melegétől, jól kipihenheti magát, alhatik stb.

A nem szabadban dolgozó munkások (pl. kovácsok, pékek, hajófitők stb.), akik hógutának vannak kitéve, azáltal védekezhetnek, hogy jó szellőztetésről, (vagyis a levegőnek áramlásáról) gondoskodnak. Nem lesz érdektelen talán felemlíteni azt, hogy a forró földközi tengereket járó gőzhajók kazánfűtőinek mezitelen testét — mint említve volt — 60 °C-nál is melegebb levegő éri és emellett a legnagyobb testi munkát kell

kifejteniök. De a fűtőtérben gondoskodva van arról, hogy a száraz levegő folytonosan körüláramolja őket, továbbá, hogy vízveszteségüket, (szomjúságukat) itallal bőségesen pótolhassák és napjában többször langyos vízben megfürödhessenek. Ilyen védekező eljárással tehát igen nagy melegben, erős testi munka mellett is el tudja szenvedni a szervezet a magas hőmérsékletet. Vagyis más szavakkal: a hógutát legbiztosabban elkerülhetjük akkor, ha gondoskodunk arról, hogy a főlős meleget testünk valami módon elveszithesse.

De ne feledjük el azt sem, hogy a szervezet fokozatos hozzászoktatása is nagy szerepet játszik a meleg elviselésében. Ennek szolgáltatók szép példái a hajófitők, alagutmunkások, bányászok stb. Hogy némely foglalkozással mennyi szenvedés jár és mennyi akarat szükséges, azt el tudjuk képzelni, ha a hajófitőket, kik retentő hőségben, óriási munkásságot fejtenek ki, szembeállítjuk pl. egy tulzsfolt meleg helységben tartózkodók rosszulletével, amelyet a tökéletlen hőszabályozás folytán keletkező melegpangás hoz létre szédülés, fejfájás, ájulás kíséretében. Hányszor ájul el a kezdő hajófitő és hányszor locsolják fel vízzel, amíg a rettenő hőséget megszokja s minő erős akarat szükséges, hogy ezen keserves kenyérkeresete mellett megmaradjon. S ha még csak a meleget kellene túrnia, de minő nehéz munkát kell végeznie!...

Érdekességénél fogva felemlítem, hogy a forró föld-ön lakója miképpen védekezik a napszurás és hóguta ellen. A napszurás ellen az oda telepedő európaiak parafából készült sisakszerű és világosszínű (fehér) főveggel védekeznek, amelyikről a tarkóra és a nyakra fehér vászonlepel nyulik le. A benszülöttek a hóguta ellen úgy védekeznek, hogy lakásukat tágasra készítik azért, hogy a legcsekélyebb levegőáramlás is áthatolhasson rajta. Tágas és árnyékos folyosóin a levegőt mesterségesen tartja óriási legyezőket, amit punkának neveznek, áramlásban. Szomorú, hogy a bevándorlók nem mindenben követik a benszülöttek kitapasztalt védekezési módjait és ez a magyarázata annak, hogy a bevándorlók közül óriási számban pusztulnak el.

A hóguta ellen katonaságnál védekezni ember-séges feladat. Ezért szükséges, hogy meleg (forró) nyári napokon a menetelést a legelső hajnali és késő esti órákban végeztessék, (hacsak valami kényszerítő ok, pl. háboruban vissza- és előnyomulás nem forog fenn), továbbá, hogy ne zárt sorokban és ne begombolt ruházatban haladjanak.

Első segélynyújtás hógutánál.

Mindenkinek tudni kell, hogy a hóguta folytán eszméletlenül összeesett embert nem szabad magára hagyni, mert a melegfelvétel akadályozása és a melegkiadás gyorsítása még hamarosan segíthet. Ezért a beteg azonnal árnyékos helyre kell vinni s ott lefek-

talve levetőkztetni és vízzel leönteni, hogy a felhalmozódott meleget kisugárzás és elvezetéssel elveszíttesse. Majd a fejre, szivtájékra vizesruhát teszünk és a szivtájékot dörzsöljük. A párolgás elősegítésére *adjunk vizet inni és legyezzük*. Egy ideig az árnyékban kell hagyni *s csak azután szabad elszállítani*. Görcsök, rángások jelentkezésekor nem szabad azokat megakadályozni, pl. lefogás által, mert a rángatásoknak, görcsöknek oka nem a végtagokban, hanem az agynak bántalmazásában van.

A hõguta gyógykezelése már az orvos dolga s itt csak megamlijuk, hogy az érvágás, a vérébe életani sóoldatnak befecskendése stb. jó szolgálatot tehet.

Elsõ segélynyújtás napszuráskor.

A beteget hûvös helyre kell vinni, emelkedett fejjel lefektetni, ruhadarabjait s nyakkendőjét megoldani s fejére hideg (ha van jeges) borogatásokat tenni; célszerű a mellre mustárpapírt rakni és a szív erejének fokozása céljából langyos rumos teát nyújtani.

Dr. Gergely Endre.

Iparosok és kereskedők nagy gyűlése. Aug. hó 5 én délután 4 órakor nyílik meg az iparosok és kereskedők országos jellegű nagy gyűlése Kolozsvári, az Iparkamara Székházának dísztermében. A gyűlés munkarendjén egy csomó égetően sürgős kérdés vár megbeszélésre és állásfoglalásra. A legfontosabbak: tiltakozás a spekulációs törvény káros intézkedései ellen, az adóívetési eljárás sérelmei és a mértéktelen városi adók ellen. Az előjelek szerint az ország minden részéből sokan fognak megjelenni a nagy gyűlésen. A magyarányu részvétel mindenestre növelni fogja a hozott határozatok súlyát.

Mikor kell fizetni a külföldi adósságokat? Románia iparosai és kereskedői nagy összegekkel tartoznak külföldi cégeknek. A kezdeti adósságok a valuta eltolódásai következtében mind nagyobb összegekre emelkednek. A külföldi adósságok ügye ma a román gazdasági életnek egyik legfontosabb kérdése, amelynek rendezése politikai érdekeket is nagy mértékben érint. A kormány újabb meg újabb haladékok engedélyezésével odázta el a végleges rendezést. Mostanában a külföldi cégek és ezek között főként a franciák a leghevesebb támadásokat intézték a román kormány ellen a fizetések halogatásáért. A sinajai konferencián a csehek, akik a legnagyobb összegekkel vannak érdekelve, az adósságok ügyét is szóvá tették.

Az Iparostanonciskolai igazgatónak országos kongresszusa lesz f. é. augusztus 13—18. napjain Marosvásárhelyen. A kongresszuson a következőket

tárgyalják: A felső iparművészeti iskola reorganizálása. A felsőfoku ipariskola átszervezése. Az új területekkel megnövekedett ország ugyanis négyféle ipartörvény szerinti, négyféle, különböző szempontokból felépített tanterv szerinti ipariskolákat ismer, ami az egységes adminisztrációt egységes kvalifikációt teszi lehetetlenné. Egységesíteni kell tehát a tantervet. És nagyon üdvös dolog, hogy a tanárok, akik legjobban ismerik az ipariskolákat és azok kulturágazatait — kezdeményezik az egységesítés munkáját. Csak az a kérdés, vajon meghallgatják-e a szakemberek véleményét?

Ipari anyagok kivitele. Az ipari és kereskedelmiügyi miniszter rendeletet adott ki, amelynek értelmében a gyapju, len, kender és gyapotrongy kivitele további intézkedésig tilos.

Állami erdők sorsa. Az erdőigazgatóság elhatározta, hogy a kincstári erdőket katonaság segítségével termeli ki. A kitermelendő fával az állami intézményeket, tisztviselőket és katonatiszteket fogják eltátni.

Ipari anyagok ára. Faggyu (Temesváron): kgr. 45 leu, (májusban 60 leu volt.) Mosószappan: 28—40 leu, pipere szappan 70—80 leu kgonként. Repeolaj: 28—30 leu kgonként.

Szesz. (Kolozsváron) nagyban: 45 leu. Árak emelkednek.

Épületanyagok. (Kolozsvár) Falitégla drb. 1'45, cserép, közönséges drb. 1'80, cserép, hornyolt drb. 3'50, gerincserép, hornyolt drb. 15, mész oltva, köbmétere 500, cement 100 kg. 240, gipsz 100 kg. 140. I. Fentii árak építkezési helyre szállítva értendők.

Kátránylemez, tekercs 150, nádfonat négyzetméterenként 4'50, mész, oltatlan q 110, ócska sín kg. 4'50, vasgerendák kg.-ként 13, betonvas, vastagság szerint, kg.-ként 15—18. Fentii árak ab raktár értendők.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. július 30. —

1 dollár	=	204.—	leu
1 font sterling	=	925.—	"
1 svájci frank	=	34'50	"
1 francia frank	=	11'80	"
1 líra	=	8'20	"
1 cseh korona	=	6'06	"
1 dinár	=	2'30	"
100 német márka	=	—'04	"
100 magyar korona	=	1'20	"

KWIZDA-féle FLUID

lovak lábainak ápolására ismét mindenütt hapható.
Ügyeljünk a KWIZDA névre.

MULATTATÓ

Tudjátok-e, mi az anya?

Tudjátok-e, mi az anya?
A jó Isten szemefénye,
Melyen által édesen néz
Földi, vándor gyermekére.

Tudjátok-e, mi az anya?
Önfelejtő mártiromság,
Amelyért a gyermekélet
Mindig-tartó, nagy adósság.

Tudjátok-e, mi az anya?
Hűség, sirig elkisérő; —
Anyaságos nagy szerelme
A sirból is visszatérő . . .

Tudjátok-e, mi az anya?
Kibeszélni szó nem képes;
Csak a könnyem, hogyha tudja,
Amely hull egy sir fejéhez . . .

Földes Zoltán.

Tik-tak!

A háború sok mindent megrongált. Többek között a fiatalság ruházatát és szokásait is.

A régi, becsületes, faszos harisnya helyett divatba jött a totyogós *priccsös* nadrág; s a régi becsületesség, tisztességtudás helyett a hetyke hányiveliség és megbizhatatlanság.

Ezeket a szomorú megállapításokat Salamon korcsmáros ur húzta ki a következő históriából:

Egyik vasárnap délután ilyen *priccsös* nadrágos, fiatal legények állítottak be a korcsmájába. Miután a hosszú asztal mellett letelepedtek, egy fogadást ajánlottak fel Salamon urnak.

Salamon ur igen nyájas üzletember. Jól tudja, hogy a vendégek borfogyasztó teherbírását nagy mértékben fokozza a jó hangulat. Azért hát szívesen el-eltréfál a mulató társasággal. Még az is megesett, hogy jókedvű fiatal legények körében maga is tánkra perdült s hogy a fiatalság azt ne higgye, hogy neki a tánc nem belülről jó, nagyokat kurjantott s ravasz huncorgatások közt jegyezte meg, hogy:

— Khönnnyü Khatót táncba vinni!

Na de, hogy szómat ne felejtsem, a fentemlített *priccsös* társaság egyik tagja így szólítja meg Salamon urat:

— Fogadjunk, Salamon ur, hogy tíz percig egy folytában nem tudja azt mondogatni, hogy *tik-tak*. Alljon fel valamire, szembe a fallórával, a kezét ingassa úgy, ahogy az óra vesseje mozog s mondogassa szakadatlan: *tik-tak*. Ha tíz percig ezt kibírja, megnyerte a fogadást; ha nem, mi vagyunk a nyertesek. Itt van, kiteszünk az asztalra ötven forintot, tegyen maga is melléje egy annyit.

Salamon ur nem váiahotázik sokat, hanem leszur ötven pengőt a legények pénze mellé, azzal nagy frissen felpaltan egy üres hordó telejére, szembe az órával, a kezét ingatni kezdi az óra járása szerint s hozzá mondogatja:

— Thik-thak, thik-thak!

Furcsa volt, amint a vézna, kis emberke kecskeszakállas, fekete házisapkás ravasz fejét merőn az órára szegezte, a kezét meglehetősen ügyellenül lóbálta s melléje állhatatosan thik-thakkozott. A társaság nem tudta megállni kacagás nélkül.

Eközben egyik legény csendesen föláll, kifordul a konyhába, ahol Salamon élete párja foglalatostkodott s őt aggodalmas képpel így szólítja meg:

— Szeréna ifjasszony, nem akaom megijeszteni, de úgy lehet, Salamon urnak valami baja esett. Egy értelmes szót is ki nem lehet belőle venni. Ott áll egy hordó tetején, a kezét hányja-veti s mind csak azt mondogatja: *tik-tak*. Bizonyosan meghibázott egy kicsit az eszében s most magát órának képzei. . .

A szegény asszonynak sem kellett több!

Esze nélkül rohan be az ivóba s amint urát a furcsa helyzetben megpillantja, kétségbeesetten csapja össze a kezét!

— Samaj Izrael! (Halljad Izrael!) Mi történt veled Slajmikám? Mit csinálsz te ottan? Szálsz le onnan mindjárt?

Salamon egy mérges pillantást vet az asszonyra indulatosan megrázza a fejét s aztán rendületlenül, most már emellett hangozva folytatja: thik-thak!

— Isten a világ felett! — kiáltja a kétségbeesett asszony, — ez csakugyan megbolondult!

Azzal egész terjedelmes mivoltában a kis emberhez ugrik, átnyalábolja s leránítja a hordóról.

— Megesheti most már a fene az ötven forintot, Szerénka — mondja bosszusan Salamon ur s nagy morgolódások között indul bort tölteni.

A legények csufondárosan kacagva vágják zsebre a pénzt.

Hanem azóta Salamon ur valahányszor *priccsös* nadrágot lát, mindig köpik egyet.

Márkos Albert.

Olvasza a „Pásztortűz”-et.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Zs. Ggy. Kissolyos. Folyó féltre még 7 Leu megküldését kérjük. — S. D. Szászhermány. Folyó fél évre még 13 Leu megküldését kérjük. — özv. P. F. Szabéd. Előfizetés a folyó, évben rendben. — D. I. Buzá. Folyó fél évre még 13 Leu megküldését kérjük. — Cs. J. Székelyudvarhely. A 123 Leut megfelelőleg köszönettel elszámoltuk. — özv. Sz. D. Kraszna. Küldött 35 Leu 1923 ápr. 1-től számít. — K. G. Kézdimárkosfalva. A 66 Leut köszönettel elszámoltuk. — Ü. J. Homoródszentpál. A 272 Leut köszönettel megfelelőleg elkönyveltük. — Cs. A. Szilágyozvány. A 455 Leut köszönettel elszámoltuk. — B. P. Kakasszentmárton. A lapot rendszeresen küldjük. Előfizetés 1923 máj. 1-én lejárt. — F. E. Borsaújfalu. A kérdőjeles levélre még meddig késik a válasz? — N. L. né Dé. A folyó évre 35 Leu megküldését kérjük. — O. B. Kolozsvár. Örömmel vettük tudomásul, hogy lapunkat mindig oly buzgón olvassa. Bizonyára másoknak is ajánlja lapunkat. — Az alábbiak előfizetése lejárt, illetve lejár: — Ref. Elemi iskola. Szárazajta. 1922 jun. 1. — A. A. Kolozsborsa. 1922 dec. 1. — B. A. Déva. 1923. jan. 1. — Dr. F. G. Nagyajta. 1922 dec. 1. — G. P. rác Homoródmás. 1922 márc. 1. — B. L. Magyarnemegye. 1922. dec. 1. — F. M. Csikszépvíz. 1923 febr. 15. — A. K. Bereck. 1923 jan. 1. — K. M. bíró Kalotaszentkirály. 1923 ápr. 1. — L. I. kurátor Zentelke. 1922 szept. 1. — L. A. P. Ly. Zentelke. 1922 jun. 1. — M. M. Sínfalva. 1923 jan. 1. — Dr. K. E. Kolozsvár. 1922 szept. 1. — B. J. Simóné Toroczkó. 1923. jul. 1. — G. M. Magyaraszkod. 1922 dec. 1. — B. K. Harangláb. 1922 dec. 15. — F. M. Kide. 1923 márc. 15. — J. A. Sz. G. B. L. Pettyén. 1922 dec. 15. — D. Zs. Székesveresegyháza. 1922 jun. 15. — D. E. Pókafalva. 1922 jun. 15. — Sz. F. Somkerék. 1923 jun. 15. — T. A. Székelyszenttamás. 1922 dec. 15. — F. Ö. Bethlenszentmiklós. 1922 dec. 15. — Sz. A. Csókfalva. 1922 dec. 15. — id. P. F. Temesrékás. 1923 szept. 1. a küldött 33 Leu beszámításával. — Ij. B. J. Küsmöd. 1924 márc. 1. — N. D. Kutfalva. 1923 jul. 1. — H. L. Felsőbánya. 1923 ápr. 1. a küldött 18 Leu beszámításával. — Sz. S. Erzsébetváros. 1922 dec. 31. — B. E. Kide. A folyó évre még 11 Leu megküldését kérjük.

Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Részv. Társaság

Bor, szesz és sörnagykereskedés,
szabadraktár, rum és likörgyár,

K O L O Z S V Á R.

Fiók: **MAROSVÁSÁRHELY.**

Lerakat minden nagyobb helyiségben.

Telefon: 332, 72, 1014. — Sürgőnycim: B

Gazdasági gépek és eszközök. Vetőmagok

Műszaki **Utazók** kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.
Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

A „Glausch“-féle „Haematicum“

aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által
ajánlva vérszegénység, szá-
padtság, étvágytalanság és
gyenge testi állapotoknál. ✓

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában
étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

Közgazdasági Bank r.-t.

Dicsőszentmárton.

Alaptőke és Tartalékok: Leu: 1,350.000

Telefon: Igazgatóság 36, Pénztár 38

Sürgöny cím: Coloniale

Affiliált Intézetek: Balázsfalva, Balavásár, Erzsébetváros,
Hosszuaszó, Radnót, Segesvár

Iparvállalatok: Küküllővízgyi építő Agyagipar,
Erzsébetkönyvnyomda, Sertéshizláló és Husipar.

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A
MINERV KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉ-
BEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.